

Question Paper Solution

2023

aglasem.com

MARKING SCHEME

Secondary School Examination, 2023

MARATHI (Subject Code : 009)

[Paper Code : 8]

Maximum Mark : 80

General Instructions:	
1.	You are aware that evaluation is the most important process in the actual and correct assessment of the candidates. A small mistake in evaluation may lead to serious problems which may affect the future of the candidates, education system and teaching profession. To avoid mistakes, it is requested that before starting evaluation; you must read and understand the spot evaluation guidelines carefully.
2.	"Evaluation policy is a confidential policy as it is related to the confidentiality of the examinations conducted, Evaluation done and several other aspects. It's leakage to public in any manner could lead to derailment of the examination system and affect the life and future of millions of candidates. Sharing this policy/document to anyone, publishing in any magazine and printing in News Paper/Website etc may invite action under various rules of the Board and IPC."
3.	Evaluation is to be done as per instructions provided in the Marking Scheme. It should not be done according to one's own interpretation or any other consideration. Marking Scheme should be strictly adhered to and religiously followed. However, while evaluating, answers which are based on latest information or knowledge and/or are innovative, they may be assessed for their correctness otherwise and due marks be awarded to them. In class-X, while evaluating two competency-based questions, please try to understand given answer and even if reply is not from marking scheme but correct competency is enumerated by the candidate, due marks should be awarded.
4.	The Marking scheme carries only suggested value points for the answers These are in the nature of Guidelines only and do not constitute the complete answer The students can have their own expression and if the expression is correct, the due marks should be awarded accordingly.
5.	The Head-Examiner must go through the first five answer books evaluated by each evaluator on the first day, to ensure that evaluation has been carried out as per the instructions given in the Marking Scheme. If there is any variation, the same should be zero after delibration and discussion. The remaining answer books meant for evaluation shall be given only after ensuring that there is no significant variation in the marking of individual evaluators.
6.	Evaluators will mark(✓) wherever answer is correct. For wrong answer CROSS 'X' be marked. Evaluators will not put right (✓) while evaluating which gives an impression that answer is correct and no marks are awarded. This is most common mistake which evaluators are committing.
7.	If a question has parts, please award marks on the right-hand side for each part Marks awarded for different parts of the question should then be totaled up and written in the left-hand margin and encircled. This may be followed strictly.
8.	If a question does not have any parts, marks must be awarded in the left-hand margin and encircled. This may also be followed strictly.
9.	If a student has attempted an extra question, answer of the question deserving more marks should be retained and the other answer scored out with a note "Extra Question".
10.	No marks to be deducted for the cumulative effect of an error. It should be penalized only once.
11.	A full scale of marks _____(example 0 to 80/70/60/50/40/30 marks as given in Question Paper) has to be used. Please do not hesitate to award full marks if the answer deserves it.

12.	Every examiner has to necessarily do evaluation work for full working hours ie, 8 hours every day and evaluate 20 answer books per day in main subjects and 25 answer books per day in other subjects (Details are given in Spot Guidelines). This is in view of the reduced syllabus and number of questions in question paper.
13.	Ensure that you do not make the following common types of errors committed by the Examiner in the past:- • Leaving answer or part thereof unassessed in an answer book. • Giving more marks for an answer than assigned to it. Wrong totaling of marks awarded on an answer. • Wrong transfer of marks from the inside pages of the answer book to the title page. • Wrong question wise totaling on the title page. Wrong totaling of marks of the two columns on the title page. • Wrong grand total. • Marks in words and figures not tallying/not same. • Wrong transfer of marks from the answer book to online award list. • Answers marked as correct, but marks not awarded. (Ensure that the right tick mark is correctly and clearly indicated. It should merely be a line. Same is with the X for incorrect answer.) • Half or a part of answer marked correct and the rest as wrong, but no marks awarded.
14.	While evaluating the answer books if the answer is found to be totally incorrect, it should be marked as cross (X) and awarded zero (0) Marks.
15.	Any un assessed portion, non-carrying over of marks to the title page, or totaling error detected by the candidate shall damage the prestige of all the personnel engaged in the evaluation work as also of the Board. Hence, in order to uphold the prestige of all concerned, it is again reiterated that the instructions be followed meticulously and judiciously.
16.	The Examiners should acquaint themselves with the guidelines given in the "Guidelines for spot Evaluation before starting the actual evaluation.
17.	Every Examiner shall also ensure that all the answers are evaluated, marks carried over to the title page, correctly totaled and written in figures and words.
18.	The candidates are entitled to obtain photocopy of the Answer Book on request on payment of the prescribed processing fee. All Examiners/Additional Head Examiners/Head Examiners are once again reminded that they must ensure that evaluation is carried out strictly as per value points for each answer as given in the Marking Scheme.

Set – 4

M.S. Code M8009

MARKING SCHEME
MARATHI

प्रश्न क्र.	उपप्रश्न	अपेक्षित उत्तर/महत्त्वाचे मुद्दे	गुण
1.		**खालील उतारा वाचून प्रश्नांच्या उत्तराचा योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही ५)**	५
	I	(ब) घाण्याचा बैल	
	II	(ब) बालपणाचे	
	III	(क) संत तुकाराम	
	IV	(ब) मुलांच्या स्वातंत्र्यातील अडसर	
	V	(क) अनेक गोष्टी धाकधपटशातून केल्या जातात.	
	VI	(ब) सुखवस्तू घरातील आईवडील	
	VII	(ब) पालकांच्या प्रतिष्ठेचे प्रदर्शन	
2.		**खालील उतारा वाचून प्रश्नांच्या उत्तराचा योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही ५)**	५
	I	(ब) जगाचे कल्याण	
	II	(क) जिवंत मासे	
	III	(ब) प्रतिकूल	
	IV	(क) समता	
	V	(ब) भयानक विकृतीने	
	VI	(ब) महात्मा फुले	
	VII	(अ) सावित्रीबाई फुले	
3.		**सूचनेनुसार लिहा. सूचनेनुसार योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही चार)**	४
	I	(क) विजयाने – नाम	
	II	(ब) केवलप्रयोगी अव्यय – बापरे!	
	III	(क) शब्दयोगी अव्यय – वर	

	IV	(अ) क्रियाविशेषण अव्यय – काल	
	V	(ब) आणि – उभयान्वयी अव्यय	
4.		**सूचनेनुसार योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही ३)**	**३**
	I	(अ) वर्तमानकाळ	
	II	(क) भविष्यकाळ	
	III	(अ) भूतकालीन वाक्य – संत समाजसुधारक होते.	
	IV	(अ) भविष्यकालीन वाक्य – नागरिक गाव स्वच्छ ठेवतील.	
5.		**सूचनेनुसार योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही ३)**	**३**
	I	(ब) वाक्याचा प्रकार - उद्‌गारवाचक वाक्य	
	II	(क) योग्य नकारार्थी वाक्य निवडा. – हा घाटाचा रस्ता खूप सोपा नाही.	
	III	(क) वाक्याचा प्रकार – प्रश्नार्थी वाक्य	
	IV	(अ) विधानार्थी वाक्य कोणते? – हे शहर अतिशय मोठे आहे.	
6.		**समानार्थी शब्दांसाठी योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही २)**	**२**
	I	(ब) चरण – पाय	
	II	(अ) देव – सुर	
	III	धवल – (क) पांढरा / (ब) शुभ्र	
7.		**विरुद्धार्थी शब्दांसाठी योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही २)**	**२**
	I	(ब) आकर्षक – अनाकर्षक	
	II	(क) चांगला – वाईट	
	III	(क) सुशिक्षित – अशिक्षित	
8.		**खालील शब्दांचे लिंग बदल करा व उत्तरांसाठी योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही २)**	**२**
	I	(ब) सेवक - सेविका	
	II	(क) सम्राट – सम्राज्ञी	
	III	उंट – (अ) सांडणी/ (ब) उंटीण	

9.		**खालील शब्दांचे वचन बदल करा व उत्तरांसाठी योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही २)**	**२**
	I	(ब) माळ - माळा	
	II	(अ) घागर - घागरी	
	III	(ब) गंमत - गमती	
10.		**खालील सामासिक शब्दांचा समास ओळखा व उत्तरांसाठी योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही २)**	**२**
	I	(क) प्रतिक्षण - अव्ययीभाव समास	
	II	(ब) रामलक्ष्मण - इतरेतर द्वंद्व समास	
	III	(अ) चौकोन - द्विगू समास	
11.		**खालील उतारा वाचून त्यावर आधारित प्रश्नांच्या उत्तराचा अचूक पर्याय निवडा. (कोणतेही पाच)**	**५**
	I	(क) मावशीच्या घरी	
	II	(ब) भीषण अपघात टाळल्याचे	
	III	(क(नागरिकशास्त्राचा पेपर बुडाल्याचे	
	IV	(क(भडसावळे गुरुजी	
	V	(ब(सरकारी वसतिगृहामध्ये	
	VI	(ब(क्षमा मागणे.	
12.		**खालील कविता वाचून त्यावर आधारित प्रश्नांच्या उत्तराचा अचूक पर्याय निवडा. (कोणतेही पाच)**	**५**
	I	(क) श्रावण	
	II	(ब) चैतन्याचे	
	III	(अ) मोती	
	IV	(क) हात (ड) माणूस	

	V	(ब) श्रमशक्तीचे	
	VI	(क) उत्क्रांतीचे	
13.		**खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)**	**३**
	I	डॉ. माशेलकरांचे माध्यमिक शिक्षण युनियन हायस्कूलमध्ये झाले.	
	II	सुश्रुतला पुस्तकांशी / साहित्याशी मैत्री करायला आवडत होते.	
	III	मराठी दिन २७ फेब्रुवारी रोजी कुसुमाग्रजांच्या/ वि. वा. शिरवाडकर यांच्या जन्मदिवशी साजरा केला जातो.	
	IV	अब्दुल तपोवनात (कुष्ठरोगी स्त्रियांना, मुलींना) **बांगड्या भरण्यासाठी** जात असे.	
	V	कविवर्य नारायण सुर्वे साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष झाल्यामुळे त्यांच्यावर शालींचा वर्षाव झाला होता.	
14.		**रिकाम्या जागी योग्य शब्द भरा.**	**३**
	I	थोरांची चरित्र सामान्यांना **<u>प्रेरणा</u>** देतात.	
	II	छे! छे! वजनाचा मार्ग भलत्याच **<u>काट्यातून</u>** जातो.	
	III	श्री नारायण सुर्वे यांच्यामते शालीमुळे शालीनता **<u>जाते/येते</u>**.	
	IV	डॉ. माशेलकरांना आयुष्याचे फार मोठे तत्त्वज्ञान **<u>भावे</u>** सरांच्या शिकवणुकीतून गवसले.	
	V	तपोवनामध्ये अब्दुलचा सत्कार **<u>दाजीसाहेब / दाजीसाहेब पटवर्धन</u>** यांनी केला. (**टीप** - वरील रिकाम्या जागा क्र.३,४,५ बाबत - ही वाक्ये पाठ्यपुस्तकांतील नसल्यामुळे त्यांबाबत अधिक पर्याय दिलेले आहेत.)	
15.		**खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)**	**३**
	I	**प्रस्तावना** - पाठाचे नाव - उपास लेखकाचे नाव - पु. ल. देशपांडे **उत्तर** - पंतांच्या आहाराच्या बाबतीत पत्नीचा उत्साह अवर्णनीय होता. पंतांच्या पत्नीने त्यांना पडवळे उकडून खायला घातली. शेवग्याच्या शेंगा, पडवळ, भेंडी, चवळीच्या शेंगा वगैरे सडपातळ भाज्यांचा खुराक चालू केला. कोबी, फ्लॉवर वगैरे बाळसेदार भाज्यांची स्वयंपाक घरातून हकालपट्टी केली. सुरुवातीला साखर शिल्लक होती म्हणून थोड्या साखरेचा व नंतर साखर	

		संपल्यावर बिनसाखरेचा चहा देण्यास सुरुवात केली.	
	II	**प्रस्तावना** - पाठाचे नाव - शाल लेखकाचे नाव - रा.ग.जाधव **उत्तर** - भिकाऱ्याला बरेच दिवस पोटभर जेवण मिळाले नव्हते. पोटातील आग शमवण्यासाठी भिकाऱ्याने, लेखकाने त्याला थंडीपासून वाचण्यासाठी दिलेल्या शाली विकल्या व त्यातून आलेल्या पैशांमध्ये दोन-तीन दिवस पोटभर जेवून घेतले.	
	III	**प्रस्तावना** - पाठाचे नाव - रंग साहित्याचे लेखकाचे नाव - दिलेले नाही **उत्तर** - कथा म्हणजे गोष्ट. आकर्षक सुरुवात व परिणामकारक शेवट ही कथेची वैशिष्ट्ये. परीकथा, बोधकथा, विज्ञानकथा ऐतिहासिक कथा , साहस कथा इत्यादी अनेक कथेचे प्रकार. नाटक, मालिका, चित्रपट या सर्व ललित कलांचा पाया. उत्तम निवेदन तंत्राच्या वापराने कथा खुलत जाते. कथा दर्जेदार असेल तरच कलाकृती उत्तम होते. (**टीप** - वरील दीर्घोत्तरी प्रश्नांबाबत - विद्यार्थ्यांनी प्रस्तावना लिहिली असेल/नसेल; तरी त्यांनी लिहिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे ग्राह्य धरावी.)	
16.		**खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.**	**३**
	I	संत नामदेवांनी स्वतःचे देवाशी भक्ताचे, दासाचे, आई-मुलाचे नाते सांगितले आहे.	
	II	कवी नारायण सुर्वे यांनी दुनियेला/जगाला/विश्वाला शाळा म्हटले आहे.	
	III	कवयित्री सैनिकांचे औक्षण डोळ्यातील अश्रूंच्या ज्योतीने करते.	
	IV	कवी किशोर पाठक यांनी देशाच्या मातीवर अधिकार सांगितला आहे.	
	V	कवी नारायण सुर्वे यांनी आपली जिंदगी भाकरीचा चंद्र शोधण्यात बरबाद केली.	
17.		**रिकाम्या जागी योग्य शब्द भरा.**	**३**
	I	झोतभट्टीत शेकावे पोलाद तसे **<u>आयुष्य</u>** छान शेकले गेले.	
	II	वणवा लागतसे वनी पाडस चिंतीत **<u>हरणी/हरिणी</u>**	
	III	तुझी **<u>विजयाची</u>** दौड डोळे भरून पहावी.	
	IV	हजार आम्ही एकी बळकट, त्यांचे हो एकच **<u>मनगट</u>**.	
	V	काय करावे कळेना, नाही **<u>कष्टाचे</u>** सामर्थ्य.	

18		**खालीलपैकी कोणत्याही एका संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.**	**३**
	I	**संदर्भ – कवितेचे नाव – औक्षण कवयित्रीचे नाव – इंदिरा संत** **स्पष्टीकरण** – कवयित्री सीमेवर लढण्यासाठी जाणाऱ्या जवानाला म्हणतात की, सर्व दीनदुबळ्या जनतेच्या असंख्य अश्रूरूपी ज्योती तुझ्या रक्षणासाठी सदैव तुझ्याच पाठीशी आहेत. म्हणजेच असंख्य सर्वसामान्य लोकांच्या शुभेच्छा सदैव रक्षण करतील.	
	II	**संदर्भ – कवितेचे नाव – दोन दिवस कवीचे नाव – कविवर्य नारायण सुर्वे** **स्पष्टीकरण** – कवी नारायण सुर्वे यांना आपल्या जीवनात सतत हालअपेष्टा, अपमान, उपेक्षा यांचा सामना करावा लागला. परिस्थितीशी सतत संघर्ष करावा लागला. अशा या जीवनसंघर्षातून जात असताना कधी कधी त्यांना खूप रडावेसे वाटले; पण त्यांनी आपले मन घट्ट केले. डोळ्यांतून अश्रू वाहू दिले नाही; पण कधी कधी असेही प्रसंग आले की, मनात दडवलेले दुःख, वेदना यांना मोकळी वाट करून देण्यासाठी अश्रूच मित्रासारखे मदतीला धावून आले. म्हणजेच काही प्रसंगी आपल्या मनातले दुःख इतरांजवळ व्यक्त न करता ते फक्त मनसोक्त रडले. रडल्यामुळे त्यांचे दु:ख हलके झाले. त्यांच्या दुःखात त्यांना त्यांच्याच अश्रूंनी एखाद्या मित्राप्रमाणे साथ दिली.	
19		**खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)**	**२**
	I	बार्क म्हणजे भाभा ऑटोमिक रिसर्च सेंटर वा भाभा अनुसंशोधन केंद्र.	
	II	व्युत्पत्तिकोशाचे कार्य: १) शब्दांचे मूळ रूप दाखवणे. २) अर्थातील बदल स्पष्ट करणे. ३) उच्चारातील बदल व फरक दाखवणे. ४) बदलांचे कारण स्पष्ट करणे. **टीप** – वरीलपैकी कोणतेही एक कार्य लिहिले असल्यास पूर्ण गुणदान द्यावे.	
	III	आपल्याला येत नसताना दुसऱ्यांना काम सांगणे योग्य नाही. ते काम तुम्ही करू शकता हे आधी दाखवा मग इतरांना काम सांगा.	
20.		**खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर दिलेल्या मुद्द्यांच्या आधारे निबंध लिहा.**	**८**
		आवश्यक मुद्दे – आकर्षक सुरूवात व परिणामकारक शेवट, विषयविस्तार, तर्कशक्ती,	

		उपयोजन कौशल्य, मुद्देसूद लेखन, योग्य विरामचिन्हांचा वापर, शुद्धलेखन, काव्यपंक्ती, वाक्प्रचार, म्हणींचा सुयोग्य वापर. – यांचा सारासार विचार करून गुणदान.	
21.		**खालील मुद्द्यांच्या आधारे गोष्ट लिहा व गोष्टीला योग्य शीर्षक देऊन तात्पर्य लिहा.**	**७**
		आवश्यक मुद्दे – कथेला समर्पक शीर्षक, आकर्षक प्रारंभ व समर्पक शेवट, ओघवती भाषाशैली, उत्कंठावर्धक मांडणी, मुद्देसूद मांडणी, कल्पकता, रंजकता, संवाद व विरामचिन्हांचा यथायोग्य वापर, तात्पर्य – यांचा सारासार विचार करून गुणदान.	
22.		**खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर पत्र लिहा.**	**५**
		आवश्यक मुद्दे – **दिनांक** – पत्राच्या सुरूवातीला वरच्या डाव्या कोपऱ्यात लिहावा. **मायना** – ज्यांना पत्र पाठवायचे त्यांना डावीकडे अभिवादनासह संबोधित करावे. **विषय** – मोजक्या शब्दांत लिहावा. **मजकूर –** मजकूर विषयाशी संबंधित त्रोटक व नेमका असावा. समर्पक, मुद्देसूद रचना असावी. पाल्हाळ नसावा. भाषा व्यावहारिक व भारदस्त असावी. **शेवट व समारोप** – पत्राचा शेवट करताना डावीकडील खालच्या कोपऱ्यात पत्र पाठविणाऱ्याचे नाव, पत्ता असावा. पत्रलेखनात दोन्ही पत्ते, दिनांक, विषय या सर्व गोष्टी पत्राच्या डाव्या बाजूलाच असाव्यात. **टीप** – लिफाफा आवश्यक (हे पत्रलेखन आहे. ई-मेल नाही. त्यामुळे पत्र लिहिल्यानंतर शेवटी ई-मेल लिहिला नसेल, तरी चालेल.) **दिनांक व मायना – १, विषय – १, मजकूर – २, शेवट व समारोप - १**	

(**महत्त्वाची सूचना** – वरील उत्तरपत्रिका शिक्षकांच्या संदर्भासाठी तसेच उत्तरपत्रिका तपासण्यास साहाय्य व्हावी, या हेतूने तयार केली गेलेली आहे. तरी 'भाषा' विषय असल्यामुळे विद्यार्थ्यांनी दिलेली उत्तरे, मांडलेले विचार जर मुद्देसूद व समर्पक असतील तर त्या अनुषंगाने गुणदान करण्यात यावे.)